

Sotsiaaldemokraadid

**Toimetulek on
julgeolek!**

**JANA
RISTIMETS:**
Ka Sinu
käed võivad
päästa
kellegi elu!
lk 8

**GERDA
KORDEMETS:**
Loome-
nimene,
kes hoolib
lk 2

PÄRNU

Peep Peterson:

**Pärnu tähtsus
tõuseb mühinal**

**RISTSÕNA
TAGAKAANEL**

Toimetulek on julgeolek

Lauri Läänemets

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees

Estis aastakümneid valitsenud parempoolse poliitika põhjustatud ebavõrdsuse tagajärjeks on kümned tuhanded kõrvalejätud inimesed ning varjusurmas maapiirkonnad. Praeguses hinnarallis ja koondamiste hirmus muretsevad isegi keskklassi pered oma toimetuleku pärast, kuid eriti valusa hoobi saavad madalama sissetulekuga inimesed. Kas sellises olukorras peaks riik jätkuvalt olema pealtvaataja rollis – nagu viimased paarkümmend aastat – või tulema oma inimestele ja ettevõtetele appi?

Sotsiaaldemokraadid seisavad selle eest, et Euroopa kiireim hinnatõus ei hävitaks Eesti perede toimetulekut ega laastaks kohalikke ettevõtteid. Kui on tõusnud hinnad, peavad tõusma ka sissetulekud – palgad, pensionid, lastetoetused.

Nii on moraalselt õige Eesti inimeste suhtes, kes on kolm aastakümnet panustanud ühiskonna ülesehitamisse ja kellel peab säilima lootus paremale homsele. Sest ilmajätuse tunne ja lootusetus murendab usku oma riiki ja annab äärmuslastele ettekäände lõhkuda demokraatiat ning karpida inimeste põhiõigusi ja vabadusi.

Vaid igaihe õiglane kohtlemine ja kindlustunne tuleviku ees tagab ühiskonna ühtsuse ja sisemise tugevuse, mis on Eesti riigi ja rahva üle aegade kestmise garantii.

Meie inimeste toimetulek on ka meie riigi julgeolek!

Sotsiaaldemokraadid on rahva kindlustunde tagamisel alati olnud suunanäitajad. Ka praeguses valitsuses oleme saavutanud õpetajate, kultuuritöötajate ning päästjate ja politseinike ajaloolised palgatõusud. Samuti tagasime, et juba juulikuust saab iga eakas endale vajaduse korral võimaldada hooldekodukoha pensioni eest. Kuid saame teha veel palju enam, et taastada Eesti inimeste usaldus oma riigi vastu ning vähendada ebavõrdsust ja lõhesid meie ühiskonnas. Sest vaid ühtne rahvas on tugev rahvas.

Ukrainas toimuv meenutab, kui habras on iseseisvus, rahu ja demokraatia. See rahvas võitleb ennastalgavalt oma riigi eest, sest sellel riigil on pakkuda palju enam kui agressori diktatuuril. Ukrainat vaadates mõistame, et riigi julgeolek pole pelgalt relvad ja laskemoon, vaid inimeste kaitsetahe. Inimesed seisavad oma riigi eest, kui nad usuvad selle väärtustesse ning teavad, et riik on nende jaoks alati olemas. Toimetulek on julgeolek!

Vaid igaihe õiglane kohtlemine ja kindlustunne tuleviku ees tagab ühiskonna sisemise tugevuse.

Gerda Kordemets: loomeinimene, kes hoolib

Pärnumaa Paatsalu küla suveelanik näitekirjanik ja lavastaja Gerda Kordemets kirjutab raamatut Jüri Vlassovist, valmistub lavastusega tähistama Lydia Koidula 180. juubelit ning räägib, kuidas temast sai sotsiaaldemokraat.

Kui 1987. aastal esimest korda Rootsis elavaid sugulasi külastama pääsesin, sain suure selgusega aru, millist elu tahaksin – endale, oma lastele, Eestile. See oli maailmavaateline murrangu algus. **Hakkasin taipama, et sotsiaaldemokraatia ei ole sotsialism ning sõnastama endale, millisest tulevikust unistan.**

Vabakutselise argipäev

Iga kord käib tuline jutt südamest läbi, kui kuulen kultuuritöötajate palgatõusust. Tore, kui riigiasutustes töötavat kultuurirahvast väärikalt hinnatakse. Aga mina mõtlen sel puhul enamasti hoopis, kas üldse ja kuidas jõuab see raha omavõltsuste all tegutsejateni ja – veelgi enam – vabakutselisteni.

Kümme aastat olin vabakutseline näitekirjanik, stsenaarist ja lavastaja. Eestis tähendab see reeglina töötule-olemist või väikeettevõtlust. OÜ-tamist. Vabakutselise loovisiku staatus on ähmane ja selleks vormistamine keerukas. Rääkimata sotsiaalsetest garantiidest, mille nimel sotsiaaldemokraadid küll töötavad, ent mis tegelikult siiani puuduvad. Reeglina ei ole vabakutselistel puhkust ega saa „võtta haiguslehte“ – töölt puudumisel jääb see tegemata ja raha saamata.

Üks segane mõiste on veel – „looja“, „loomeinimene“, „loovisik“. Teate ju küll seda anekdootlikku ütlemist: „Ahah, sa oled kunstnik, väga tore, aga mis sa tööks teed?“ Et ka loomeinimene teeb tööd, tuleb jätkuvalt selgitada. Miks mitte unistada suurelt ja mõelda kunstniku- ja kirjanikupalga asemel rohkematele kättesaadavast loovisiku palgast?

On aeg läbi viia haldusreformi põhjalik analüüs. Mida me sellega võitsime, kui suur kokkuvõtte saavutati? Kas ja kuidas muutis see väikeste kohtade elu paremaks ning aitas kaasa ääremaastumise peatamisele?

Kihnu Virve ja Koidula

17 aastat olen olnud Pärnumaa serval asuva Paatsalu küla suveelanik. Õppinud mõistma, mida tähendab ja kui oluline on kogukond, eriti väikeses kohas. Seitse aastat tegime Tõstamaal suveteatrit – kujunes traditsioon, mis elavdas selle kandi suvised, tõi tööd ja tulu paljudele ettevõtetele ning osa publikust tuli igal aastal tagasi. See oli vallale suur

526

Gerda Kordemets
näitekirjanik ja lavastaja

julgestükki, ja mis seal salata, ka reaalne kulu, ent andis ka tagasi. Osavallaga pole kahjuks õnnestunud traditsiooni edasi viia.

Kihnu Virvest jutustava näidendi „Kihnu Jenka“ toime välja kaks suve tagasi Pärnus Koidula Muuseumi õuel, oleme mänginud mujalgi Eestis. Tänavuseks suveks kirjutatakse samasse paika loo „Koidulahing“, mis mängib Koidulauliku legendiga. Aprillis, kui Pärnu poiss Jüri Vlassov tähistab 75. juubelit, ilmub trükis raamat „Nagu võilill tuules. Jüri Vlassovi kuldne elu Trioga ja Triota“.

Selle kõige taustal on minult viimasel ajal sageli küsitud: mis juhtus?! Miks nüüd ühtäkki poliitika ja sotsiaaldemokraadid?

Hingelt sotsiaaldemokraat

Ma ei sündinud sotsiaaldemokraadiks, olen selleks kasvanud. Suureks sain Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas, seal kasvatasin omale maailmavaate koos hilisemate Isamaa „kampsunitega“. Kuni oli võimalus neid toetada, ma seda ka tegin.

Edasi kristalliseerus maailmapilt veelgi. Selle juured on Eesti ajaloos. Minu kangelane on alati olnud Eesti Vabariigi suurim märter Eestimaa Päästekomitee esimees Jüri Vilms. Nimelt Päästekomitee

CV

- Gerda Kordemets on töötanud Eesti Televisioonis paljudel ametipostidel, olnud kultuuriajakirjanik lisaks televisioonile mitmes ajalehes; tegutsenud vabakutselise (näite) kirjaniku, stsenaaristi, lavastaja ja režissöörina.
- On kirjutanud 16 näidendit, teinud üle 20 teatrilavastuse, 4 filmi, kirjutanud ja tõlkinud raamatuid.
- Alates 2005. aastast on tema teiseks koduks Paatsalu küla Pärnumaa serval.

võttis 19. veebruaril 1918 vastu otsuse iseseisva Eesti Vabariigi loomise kohta. Kus vabariik neli päeva hiljem välja kuulutati, teavad kõik pärnakad peast.

Vilms polnud Sotsiaaldemokraatliku erakonna loojate hulgas, ta oli üks Eesti Tööerakonna asutajatest, ent oma vaadetel oli ta puhas, isegi radikaalne sotsiaaldemokraat. Teine sotsiaaldemokraat, kes aitas Eesti Vabariiki sepiastada, oli 1919 Asutava Kogu esimeheks valitud August Rei, hilisem riigivanem.

Nii et tegelikult tegid sotsiaaldemokraadid Eesti Vabariigi – mitte keegi teine.

525

CV

Peep Peterson
tervise- ja
tööminister

- Sündinud 28. märtsil 1975 Tartus, 1 poja isa
- 2022 EV tervise- ja tööminister
- 2013–2022 Eesti Töötukassa nõukogu liige ja esimees ning Eesti Ametiühingute Kesklidu esimees
- 2013–2019 Eesti Haigekassa nõukogu aseesimees
- 2003–2013 Eesti Transpordi- ja Teetöötajate Ametiühingu juhatuse esimees
- 1992 Sotsiaaldemokraatlik Erakond

daarsus ja jagamine olid meie argipäev. Sisuliselt elad kollektiivis ja mõtled sellele kui tervikule. Alati tuli vaadata, et supipotist jaguks ka neile, keda hetkel kodus pole. Sain sotsiaaldemokraatia emapiimaga kaasa.

Pärnuga seob mind ametiühingutes töötamise aeg. Toona vastutasin kogu Eesti eest, kuid pärnakatega tekkis väga eriline klapp. Näiteks aitasin osta ametiühingute kontorit Hommiku tänaval. Eredalt on mees juhtum, kui tuli võidelda Pärnu bussijuhtide palkade eest, kuna need olid ülejäänud Eestist kolmandiku võrra maas. Sellest ajast on mul Pärnus palju sõpru ja mõttekaaslasi.

Hooldereform on üks sotsiaaldemokraatide ettevõtmisi, mis jõustub alates 1. juulist. Kuidas see Sind puudutas?

Väga isiklikult. 94-aastaselt vanaisa kimbutas Alzheimeri tõi. Ta vajab kodus abilist, lisaks kipub linnas eksima. Hiljem oli hooldekodukohata raske maksta. Isa abistas vanaisa pidevalt, kaotas seetõttu töö ja ka viimased säästusid. Tema vanus piirduski vaid 66 aastaga.

Nüüdseks on sotside poolt läbi surutud hooldereform tehtud ja usun, et järgmistel perekondadel läheb lihtsamalt ja lähedasi säästvamalt. Alates juulist on võimalik pensioni eest saada hooldekodukoht ja ühtlasi arendada koduteenuseid.

Sind tuntakse kui üsna sirge seljaga ministrit. Kas vahel on raske ka?

See nõuab üksjagu paindlikkust, et selga sirgena hoida. Kõigepealt tuleb fikseerida siht ja eesmärk. Tee selleni peab olema aga paindlik ja järjekindel. Trikk ei ole mitte nii-öelda haigelt sirges seljas – pigem kuulamise oskuses, et asjaolusid arvestades tagada hea lõpptulemus.

Kui saaks Eestis muuta midagi paremaks, siis mis see oleks?

Me võiksime olla natuke solidaarsemad. Kellele on rohkem antud, peaks mõistma, et tal on sellevõrra ka suuremad kohustused. Näiteks rahanduslik otsus või sissetulekute ebavõrdsus ei tohiks väljenduda selles, et tühtede tervis käib kiiresti alla, teised aga nautivad terviseeeneid. Peame suutma aidata elus ja tervena hoida kõiki, kes on meie ümber.

Kuidas vaba aega veedad?

Mulle meeldivad kestvusspordialad, näiteks Jõulumäel suusatamine. Suvel teen rattasõitu, Tartu-Pärnu, Pärnu-Tallinn või veel pikemaltki.

Peep Peterson: ka pärnakate palgad peavad tõusma

Suurest perest pärit Peep Peterson (47) on kogu elu seisnud inimeste eest, küll ametiühingute juhina, praegu tervise- ja tööministrina. Tema hinnangul tõusevad Pärnus lähiaastatel palgad, saab hoogu aastaringne kultuurielu ja kasvab ka pärnakate arv.

Oled Pärnus sotside esinumber. Millisena näed Pärnu tulevikku?

Kui rong muudab piirkonna üheks peamiseks energiaga varustajaks, avanevad Pärnu jaoks uued võimalused. Kujutage ette, Papiniidust saab nii Ülemistele kui Riiga vaid 45 minutiga! Pärnu oma ägeda elukeskkonnaga saab tõeliseks kesku-

seks, polegi tarvis töö pärast Tallinnasse kolida. See toob piirkonda nii inimesi, ideid, mõju kui ka raha ja palgavõimalusi.

Suure Valgre sõbrana unistan, et Pärnusse tuleks veelgi rohkem kultuuri ja üritusi. Seda võiksid paljud inimesed üle Eesti meile nautima tulla. Kiire ja mugav transport on siin võtmesõna, sest Pärnu

on suurepärane linn aja veetmiseks. Ega siis Raimond Valgre asjata Pärnule ballaadi kirjutanud. Soovin, et paljud tuleksid, kinnitaksid siin kanda või pöördusid tagasi, isegi kui on vahepeal ära läinud.

Millised on suurimad teod, mis Pärnus vajavad tegemist?

Õigeid asju on juba toimumas. Raudtee loob võimaluse linna majanduslikult õitsele aidata. Turismisektoril peaks ka talvel enam tegemist olema. Tervitan kahel käel konverentsikeskust, erinevaid teatriprojekte ja ka talviseid suusaradaid.

Kindlasti tuleks juurde luua atraktsioone, mis võimaldaksid Pärnusse rajada veidi kallimaid hotelle, et meelitada pikemalt aega veetma. Aastaringsus tagaks turismisektorile konkurentsivõimelise palga. Soovin, et keegi ei peaks madalhooajal ära kolima või otsima mujal tööd.

Ka kiirelt kosunud tööstust saab TÜ, aga miks mitte ka TTÜ kolledži abiga jõukamale järjele aidata, kui saame tuge turunduse ja tootearenduse, miks mitte ka inseneeria vallas.

Mis Sind Pärnuga seob?

Olen sündinud Tartus, 5-lapselises peres. Vähesega toime tulek, soli-

Kristjan Kaunissaare:

raudteest sõltub Pärnu tulevik

Pärnus sündinud ja kasvanud Rail Balticu koordinaator Kristjan Kaunissaare (44) ootab pikisilmi päeva, mil ta esmakordselt rongilt maha Papiniidu perroonile astub. See tähendab, et Pärnu on saanud uue hingamise.

Uue raudtee rajamine toob Pärnusse palju uut – rahvusvahelise reisiterminali, kauba- jaama, hoolduspunkti. Raudtee toob sadu tuhandeid reisijaid, tuhandeid tonne kaupu ning nende tuules ka uusi elanikke, turiste. Tulevikus on Pärnu lähemal nii Tallinnale kui Riiale; lennujaamade kaudu kogu Euroopale.

45 minutiga Tallinna või Riiga

Teame, et paremad transpordihendused aitavad luua uusi ettevõtmisi – olgu need tehased, logistikakeskused. Sohu ju keegi vabrikut ei ehita, nii tooraine kui valmistoodang peavad tarbijani jõudma. Kiired ühendused toovad ka muu targa ettevõtluse – 45 minutiga jõuad kaunis kuurortlinnas asuvast IT-arenduskeskusest klientidega kohtumisele Riias või Tallinnas.

Et Papiniidus asuv raudteejaam ei jääks kesklinnast kaugele, alustab riik juba tänava Lao tänava ehk täiendava otsetee ehitamisega kesklinna. Ka linna keskus võib nihkuda – jaama vahetusse lähedusse, Pärnu jõe äärde on juba planeeritud nii eluasemeid kui äripindu.

CV

- Sündinud 22. juulil 1978 Pärnus
- Lapsepõlv Kuldses Kodus (isa Pärnu KEK-is keevitaja)
- 1996 Pärnu Ülejõe Gümnaasium
- 2001 Tartu Ülikool, saksa filoloog, kõrvalaine majandus
- 2002 Lõuna-Taani Ülikool, Euroopa teadused
- 2003 Bundestagi stipendiaat Berliinis
- 2000–... erinevad juhtivad töökohad transpordisektoris, väikeettevõtja
- 2016–... Rail Balticu koordinaator Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis
- Abielus, 3 last

Miljard eurot investeringuteks

2026. aastani investeerib riik Rail Balticusse enam kui miljard eurot, suure osa sellest ka Pärnumaale. Juba 2030. aastal saavad pärnakad kiirusega 240 km/h tuhiseda Riiga, Kauniasse ja sealt ka kaugemale, Berliini või isegi Lissaboni. Rail Baltic lõpeb küll Varssavis, ent see ei tähenda Euroopa raudteede tupikut.

Raudtee toob kasu juba praegu. Eesti ettevõtjad ehitavad seda Euroopa ja Eesti riigi toetuse eest, muuhulgas Eesti ehitusmaterjalidest ja maavaradest! Kohalikes puhvetites söövad ehitajad Eestis valmistatud toitu ning magavad siinsetes majutusasutustes. Baltikumis luuakse või säilitatakse tänu projektile 30 000 töökohta, lisaks kogu sektor, mis ehitajaid teenindab.

529

Kristjan Kaunissaare
Rail Baltic
Eesti koordinaator

Kristjan Kaunissaare koos abikaasa Airiga tervitamas PESA rongi.

Tuhanded uued töökohad

Majanduskriis on eelkõige löögi all eraettevõtteid ning nende töötajaid. Praegu prognoosime kriisist tulenevat ehitussektori eratellimuste langust, seega on riigi investeringud need, mis aitavad ehituses ära hoida potentsiaal-

se ca 15 000 töökohta kao. Ehitus 4-miljardilise aastakäibega on Eesti majanduse mootor, koos sama suure metsamajanduse sektoriga. Rail Baltic annab raskel ajal tuhandetele tööd.

Rail Baltic tuleb. President Meri unistus peab teoks saama. Täna teid kõiki, kes raudtee ehitamisele ja aren-

damisele pühenduvad.

Olen veendunud, et peatselt näevad kõik Balti riikide ja Poola saajandi projekti hügieeniküsimusena: ühendusena, mille olemasolu on sama loomulik kui kätepesu, musli abikaasale ja lastele või viisakas igahommikune tervitus kolleegidele.

530

Eha Ristimets
õppejuht

Eha Ristimets: me kõik väärime õnnelikku haridus- ja eluteed

Pärnu Vabakooli üks asutajaid, Eha Ristimets (56) usub, et lastest saavad tugevad ja terved täiskasvanud, kui nad kasvavad üles õnnelikena.

Juba aastakümneid hariduse- ja huvihariduse ning kultuurivaldkonnas tegutsev Eha oli 26 aastat tagasi Pärnu Vabakooli asutajaliige. Algatuse ajendiks sai suurtöölist töötamise kogemus. Seal ei jäänud erilist võimalust tegeleda õpilaste individuaalsete võimete ja vajadustega. Just see kannustas otsima lahendusi – kooli, kus õpilase ja õpetaja vahel on usaldus ning säilib uudishimu ja rõõm koos tegutsemisest.

Vabakooli põhieesmärk on õnneliku, teadliku ja eluterve inimese kasvatamine. Vanematel on võimalik olla tõhusateks partneriteks laste koolitee kujundamisel, kuid ka vastutus vajalike ressursside leidmiseks. „Kool on kogukonna süda,“ on Eha veendunud.

Pärlid karbist varakult välja

Ainult koostöös saame loota, et eesti keel ja kultuur püsivad, et tarbimisvajadus ei võta üle üllamaid väärtusi, et digimaailm ei uputa ebamaailma ning et säilib oskus ja soov ise oma elu juhtida. Laste andekus on väärt avastamist varakult – haridussüsteem (sealhulgas huviharidus) peab looma pärlite karbist välja toomiseks vajalikud tingimused.

Avatud maailm oma külluses on võimalus meie kõigi jaoks. Selles virvarris toimetulekuks vajame tuge-

vaid juuri ja seljatagust, pühendumist ning tegutsemist. Noored, kes haridusteel läbivad, on haavatavad. Eesti riigi ja maailma jaoks oluliste kestlike väärtuste, teadmiste ja oskuste kasvatamine võib vilja kanda vaid kodu ja kooli ühise pingutusena.

Riik, palun aita

Riigi tugi peab seisnema kõigi jaoks võrdsete ressursside loomises. Vajame üha enam mitmekesisust haridus- ja kultuuripöllumel, et suuta vastata ühiskonna arengule ja sellest tingitud nõudmistele.

Igasse haridusasutusse peab jõudma piisavalt tugispetsialiste, kes saavad lapsi kujunemisteel individuaalselt aidata ning vajadusel toetada ka vanemaid.

Õpilased, õpetajad ja lapsevanemad vajavad armastust, elamust ja turvatunnet.

Silver Tambur: võimalusterohke Eesti nimel

Ingliskeelse portaali Estonian World ja kodanikuliikumise Kõigi Eesti kaasasutaja Silver Tambur seisab mõistuse ja südamega kaasavama Eesti eest.

„Riigil ei saa olla kahte tulevikku, mis seisavad seljad vastamisi.“ – Lennart Meri, Eesti president 1992–2001

Mul on olnud õnn sündida ja kasvada Pärnus, kus minu suguvõsa on elanud aastasadu. Vabadus, loovus, vastutus – Sütevaka gümnaasiumi moto on mind tiivustanud läbi elu. Parkide ja merelina õhustik on olnud saatjaks kõikjal, kus olen 23 aasta vältel elanud. Südames aga on Pärnu jäänud alati kodulinnaks.

Estonian Worldi sünd

23-aastaselt kolisin Londonisse, ei põlanud ära ühtegi tööd – koristajana, baarmenina, kelnerina. Tahe, visadus

CV

- Sündinud 24. mail 1977 Pärnus
- 1995 Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium
- 2008 Birkbeck Kolledž (Londoni Ülikool), politoloogia
- 2012 Portaali www.estonianworld.com asutaja ja peatoimetaja
- 2014–2022 Ajakirjanik Deutsche Welle, Uus-Meremaa Raadio juures
- 2018 Eesti Vabariigi Liidu „Aasta missiooninimene“
- 2022 Toronto Eesti Keskuse nõukogu liige
- 2022 Välisministeeriumi tunnustus ingliskeelse väljaande Estonian World juhtimise eest
- Vabaabiellus, tütre isa

ja õppimine viisid mind edasi, kuni asusin ametisse ühes Londoni parimas advokaadibüroos. Aja jooksul eri inimestega koos töötades sain aru, kui paljud vajavad ühiskonna suuremat tuge, et elus hästi läheks.

Londonis asutasin kaasamõtletajate ingliskeelse portaali Estonian World. Oleme teinud nii Eestit kui Pärnut tuntumaks, praeguseks on seda lugenud üle kümne miljoni inimese. Estonian World tõi mind tagasi kodumaale. Olen näinud, mille üle võime uhked olla ning mida paremini teha. Eesti ühiskond on lõhestunud, väga paljusid ei väärtustata piisavalt. Mina pooldan kaasavat Eestit, et poleks kõrvalejäetuid või alavääristatud.

Pärnus on suurepärane elukeskkond, aga turismi sihtkohana vajaksime nutikamat rahvusvahelist turundamist. Pärnu lennujaam võiks olla odavlennufirmade sihtpunkt. Kultuurisündmused – eriti Paavo Järvi festival – võiksid olla enama toetusega. Noorte- ja perekeskseid meelelahutuspauku on juurde vaja – näiteks robotkaladega okeanaarium.

Idufirmad ja mängude arendus

Pärnus areneb juba idufirmade skeene. Kohapeal võiks pakkuda head IT haridust, näiteks Pärnu kolledži juures või luua Tallinna Tehnikaülikooli kolledž. Pärnust võiks kujuneda ka

527

Silver Tambur
Ettevõtja, portaali Estonian World ja kodanikuliikumise Kõigi Eesti kaasasutaja

Foto: Kristin Kalnapenk

Põhjamaade regiooni mänguarenduskeskus – Gamecan on hea näide selle võimalikkusest.

Võiksime olla oluline sõlmpunkt Eesti ja Euroopa vahel. Eeldusi selleks on: raudteeühendus Rail Baltic, lennujaam, sadam. Valmis tuleb ehitada Tallinn–Ikla neljarealine maantee. Euroopa poolt vaadatuna algab Eesti just Pärnust.

Pärnu vajab juurde inimesi, teadmisi ja kapitali – et tiivustada linna arengut ja luua nii Eesti kui Põhjamaade parim elukeskkond.

Oma kogemustele ja koostöövõimele tuginedes seisaksin Pärnust valitud riigikogu liikmena kodulinna eest nii, et see oleks parim koht elamiseks kõigi kohalike jaoks.

Sinu kandidaadid

Toimetulek on julgeolek! Sellepärast vali neil valimistel sotsiaaldemokraadid. Vali südamega!

<p>525</p>	<p>526</p>	<p>527</p>	<p>528</p>	<p>529</p>
<p>Peep Peterson tervise- ja tööminister</p>	<p>Gerda Kordemets näitekirjanik ja lavastaja</p>	<p>Silver Tambur Ettevõtja, portaali Estonian World ja kodanikuliikumise Kõigi Eesti kaasasutaja</p>	<p>Madis Veskimägi perearst</p>	<p>Kristjan Kaunissaare Rail Baltic Eesti koordinaator</p>
<p>530</p>	<p>531</p>	<p>532</p>	<p>533</p>	
<p>Eha Ristimets õppejuht</p>	<p>Rein Kontus AS Mako juhatuse liige</p>	<p>Mark Soosaar Uue Kunsti Muuseumi ja Pärnu Filmifestivali eestvedaja</p>	<p>Jana Ristimets arendusjuht</p>	

Sinu hääl otsustab!

Riigikogu valimiste päev on 5. märtsil 2023. aastal, kui kell 9–20 on avatud kõik valimisjaoskonnad ning toimub ka kodus hääletamine. Valimispäeval saab hääletada ainult oma elukohajärgse valimisringkonna valimisjaoskonnades. Leia endale valimisjaoskond: www.valimised.ee

E-hääletamine algab 27. veebruaril kell 9 ja kestab 4. märtsil kella 20-ni. Hääletada saab ööpäev läbi aadressil: www.valimised.ee. E-hääletamiseks vajad arvu- ja kehtivat ID-kaarti või mobiil-ID-d. NB! Smart-ID-ga hääletada ei saa.

Eelhääletus toimub 27. veebruarist kuni 2. märtsini, kui igas vallas ja linnas on avatud vähemalt üks valimisjaoskond, kus saavad hääletada ka valijad, kelle elukoht on mõnes muus valimisringkonnas. Hääletamine algab iga päev kell 12 ja lõpeb kell 20.

Eelhääletus kõigis valimisjaoskonnades toimub 3., 4. märtsil kell 12–20, kui saab hääletada oma elukohajärgse valimisringkonna valimisjaoskonnades.

Tule kindlasti valima ja vali südamega!

Madis Veskimägi: perearstideta riik ei toimi

Tõstamaa tervisekeskuse perearst Madis Veskimägi (53) on kui ime: tema 2400 inimesega nimistu on Eesti suurimaid – ja kõik kiidavad!

Kord ilmunud Pärnu Postimehes märkus: „Miks hoolitsetakse nii hästi Tõstamaa rahva eest ja mitte piirkondade eest, kus on elanikke mitu korda rohkem?“

Madis ja Tõstamaa tervisekeskuse kolleegid tegelevad esmatasandi meditsiiniga Lääne-Pärnumaal: endistes vallakeskustes Audrus, Tõstamaal, Varblas ja sealsetes külates. Veskimägi aastakümnete pikkune töö on suurepärase näide sellest, kuidas perearstikeskust hästi pidada.

Perearstide kriis

Ei ole kerge korraldada perearstikeskust, mis annaks abi võimalikult laias spektris. Lihtne on takerduda bürookraatiasse, näiteks radioloogia teenuse osutamise eest võitles visa doktor kümme aastat. Masin ja dokumendid on olemas – kuidas siis nii, et ei saa? Saab küll! Just järjekindlus ja rahulik meel on toonud Madisele tunnetuse ja tunnustuse.

„Tahan maksumaksjale ütelda, et süsteem senisel kujul pole jätkusuutlik: ligikaudu pooled perearstid on pensionialised, 56 nimistut on perearstita,“ hoiatab Madis murelikult. Lähiaastatel võib töö lõpetada 150–200 perearsti, väljakuulutatud konkursid luhtuvad üha.

Kogenud perearst pakub lahendusi. Noored perearstid ei soovi olla ettevõtjad, praktsisepidajad ega teha palju mittemeditsiinilist tööd. Küll aga soovitakse töötada meeskonnas, valmis kabinetis ja hea varustusega.

Perearst Madis Veskimägi vastuvõtul Tõstamaa Tervisekeskuses.

Perearst kui palgatöötaja

„Lahendus võiks olla seega sihtasutuse loomine, osapoolteks omavalitsused, tervisekassa, sotsiaalministeerium ja terviseamet. Perearstid oleksid palgatöötajad, kelle tasu sõltuks töökogemusest, erioskustest ja

tegevuskohast,“ pakub Madis. Sihtasutus haldaks tervisekeskusi ja aparatuuri ning tegeleks administratiivküsimustega.

Maapiirkondade perearstiabi jätkusuutlikkust aitab tagada hea ametikorter. Ka Madis ise saabus ligi 30 aastat tagasi Tõstamaale, üheks

põhjuseks oli pakutav elukoht. Sama seis on ka nüüd. Kui ei pea muretsema elamispinna pärast, laabub ka töö kergemini.

Tõstamaa tervisekeskusesse külla tulnu näeb hästi toimivat üksust, siin saab käia nii apteegis kui hambaarsti ja perearsti juures. Doktor Veskimägi

528

Madis Veskimägi
perearst

juhindub põhimõttest, et tugeva esmatasandi puhul saab aidata 90% patsientidest.

Kohene abi

Perearstikeskusesse saabudes kohtab hulgaliselt rahulikke ja rõõmsaid patsiente. Abikaasad Tiit ja Nikodin räägivad, et elavad juba kolm aastat Tõstamaal ja abi saab alati kiiresti. Nikodin oli pikalt haige, perearst uurinud meest poolteist tundi ja lõpuks leidnudki ühe olulise vea. Patsient Tatjana hüütab: „Elame siin nagu šokolaadis!“ Ta on Tõstamaa elanik juba ligi 30 aastat. Proovide saamiseks ei pea sõitma 40 kilomeetri kaugusele Pärnusse. „Doktor helistab ja juba samal päeval võtab vastu,“ ei väsi ta kiitmast kiiret abi.

Sealjuures on lahke peremees leidnud aega külalistele eelmisel öhtul Brita koogi valmis küpsetada. Maitseme seda perearstikeskuse hubases köögis. Kogu tervisekeskus väärib vaatamist. Vitriinis „Õnnetus hüüab tulle“ näeme nii nahast välja kooritud õngekonkse kui erinevat sorti kõhuusse. Seintel on ajalugu, klaasi taga vanad arstiriistad.

Perearst, maa sool

Madis lähtub loogikast, et parim patsiendi-arsti suhe tugineb usaldusele ja vastastikuse hea energia vahetusele. „Patsient ise on parim õpetaja,“ on Madise kreedo. „Ükski administraator, seadus või määrus ei saa olla arstile suuremaks innustajaks kui seda on vastuvõtule pöördunud inimese mure. Soov leida sellele võimalikult kiiresti lahendus, on jõud mis saadab mind läbi aegade.“

Sajandite vältel on elu maakohdades toetunud kolmele sambale: kirikuõpetaja, koolmeister ja arst või apteeker. Madisega rääkides on selge, et nii on see tänaseni. Head perearstid on maa sool.

Rein Kontus: liigu, siis elad!

Endine Vändra päästekomando pealik ja Põhja-Pärnumaa vallavanem, paadunud spordiaktivist Rein Kontus (33) usub, et Pärnumaal on väga head liikumisvõimalused ja utsitab päevas vähemalt 10 000 sammu tegema.

Olen kindel, et enamik inimesi teab – liikumine on tervisele kasulik, kuid väga paljud seda ikkagi ei tee.

Mitmete kahjulike mõjudega füüsiline passiivsus ja laste rasvumine on üldteada rahvatervise probleemid. Tervise Arengu Instituudi hiljutised uuringud näitavad, et iga 3.–4. laps on ülemäärase kehakaaluga.

Istumine tapab

Kultuuriministeeriumi tellimisel tehtud suur liikumisuuring annab tõdemuse, et üle poolte Eesti täiskasvanutest liigub vähe. Järjest enam on istumist ning muidugi igapäeva, isegi iga tunni või minuti, osaks on saanud nutiseadmetest sotsiaalmeedia voogu-

de vaatamine või enda mõnusalt diivanile TV ette „naelutamine“.

Inimese liikumine on olnud ellujäämiseks vajalik kogu evolutsiooni vältel. Istumine on aga muutunud tänapäeva keskkonnas uueks normiks, hoolimata asjaolust, et geneetiliselt pole me istuva eluviisiga kohanenud.

Tähtis on säilitada rahva elukvaliteet ning tervislik seisund. Teadaolevalt on regulaarne füüsiline aktiivsus üheks võtmesõnaks, aidates säilitada täisväärtuslikku elustiili kõrge eani. Sel viisil on võimalik pikendada ka igapäeva eluga toimetuleku kestust.

Pea end väga aktiivseks inimeseks: viibin 3–4 korda nädalas jõusaalis, leian aega ka jalg- või võrk-

Spordimees Rein Kontus röömustab lauatennise võistluste esikoha üle Vändras.

531

Rein Kontus
AS Mako
juhatuse liige

palli mängimiseks. Spordiväljal päeval võtan ette jalutuskäigu.

Kutsu sõber jalutama

Pärnumaa pakub suurepäraseid liikumisvõimalusi! Kohalikes omavalitsustes on planeerimisel valgustusega kõnniteed. Turvalistel ja valgustatud radadel on mõnus liikuda ka pimedas.

Nii Pärnu kui ka KOV-ide suuremad alevid on hea taristuga. Enamik teenuseid on läinud keskuste põhiseks – küladest eemale. Ei tohi aga unustada maakohiti – külasid, mis asuvad keskustest eemal. Ka sealsed elanikud soovivad liikuda turvaliselt. Nii tagame maal elavatele inimestele selle väikesegi liikumisvõimaluse, jõuda turvaliselt sihtkohta.

Ma ei arva, et iga inimene peaks tormama vallutama jõusaale või muutuma spordihundiks jalgpallitrennis. Alusta sellest, et mõtle, kas liigud päevas 10 000 soovituslikku sammu? Austa oma tervist ja tee seda. Kui juba teed, siis kutsu sõber või lähedane öhtul õue jalutama.

Mark Soosaar: kas pikk rahuaeg on lõppenud?

Pärnu elav kultuurilugu, kolm koosseisu Riigikogus tegusid teinud Mark Soosaar (77) soovib korras hoida looklevad teed ning valitsusel hoida ühte.

Seitse aastakümnet tagasi jõudis Mulgimaal sündinud poisike esimest korda mere äärde. Papiniidu jaamas avanes mulle võimas pilt. Mai elurajooni asemel laius lennuväli ja vahutasid merelained.

Auruvedur jõudis puhkides sinna, kus on nüüd bussijaam. Isa ootas lasipuu juures. Ta oli saanud zootehniku koha Audrus ning võis kasutada riigile kuuluvat hobust ja kaarikut. Sõitsime kabjaplaginal läbi linnasüdame – see aga oli varemetes.

Sõjajärgne Pärnu

Mõlema õhkulastud kaarsilla rusud vedelesid jões. Isa viis meid koos ema ja õega Valgeranda, Rootsi põgenenud Vabadussõja kangelase kolonel Rattiste talu rehealusesse. Elasime seal elektri ning raadiota. Alguses ei saanud korralikult magada. Öösiti tõusid Pärnu lennuväljalt hirmsa kolinaga reaktiivid, päeval pikeerisid sõjalennukid seal, kuhu hiljem laienes Audru polder.

Vanemad ootasid, et Vene lennukite asemel ilmuksid Ameerika omad ja me saaksime tagasi oma tallu Viljandimaal. Meie õega lootsime, et sõda enam ei tule. Algasid ju kogu planeeti õhkida ähvardavate Vene

vesinikupommide katsetused Novaja Zemljal.

Vabaduse lootus

Olime Koidula-kooli 8. klassis nii üksmeelsed, et päeval, mil president J. F. Kennedy ametivannet andis, tõusime inglise keele tunnis püsti. Õpetaja läks paanikasse, kutsus direktori. Selgitasime oma lootust ja meid oleks äärepealt koolist välja visatud. Oht oli tõsine, Stalini kujud seisid Pärnus veel püsti.

Nüüd oleme taas sõjas, esialgu küll tagalas. Ilma võimsa seljatagusega pole aga keegi võitnud. Usun, et pärast üldvalimisi 5. märtsil seab meie erakond esikohale Eesti riigi ja rahva julgeoleku. Kakluste asemel Toompeal tasub mõelda rahvusliku üksmeele valitsusele, kus kõigi erakondade targemad ning eestimeelsed on kaasatud.

Hoiame kokku

Riskide hajutamiseks peame arendama hajaasustust ja kohalike toiduainete tootmist. Uute maanteed kõrval tasub korras hoida endised säilinud looklevad teed ning Pärnu jõe varuda paar pontoonsilda, ehitada varjendeid, kaitsta kultuuriväärtusi. Norra lõhe ning Aafrika banaanide asemel tuleb võib-olla leppida meie oma rahvuskala räimega ning süüa talvel lodjapuu marju. Ukrainlased teavad, et just tservona kalõna (karastatud punane) mõrud viljad annavad erakordse jõu ning kaitse haiguste eest. Ehk peitub Ukraina võimsa vastupanu saladus just lodjapuu imemärjades? Ning Euroopas ainsa riigina Ukrainas kehtivas kohustuslikus keskhariduses?

532

Mark Soosaar
Uue Kunsti Muuseumi
ja Pärnu Filmifestivali
eestvedaja

Pärnu Uue Kunsti Muuseumi juht Mark Soosaar tööpostil.

Foto: Marie Virta

Meie sihte:

- 1** Paneme pärnakate palgad tõusma, tõstame pensione ja tagame igale eestlasele väärrika vanaduspõlve, mida on vajadusel võimalik pensioni eest hooldekodus veeta.
- 2** Kättesaadav arstiabi kõigile: õige patsient, õigel ajal ja õiges kohas.
- 3** Tagame, et koos Rail Balticu ehituse ja roheenergia projektide valmimisega areneb mitmekesine majandus.
- 4** Pärnust peab saama sõlmpunkt Eesti ja Euroopa vahel, roheenergia pealinn!
- 5** Vaatame üle haldusreformi mõjud ja vajadusel teeme vigade paranduse.
- 6** Hoiame üksteist, investeerime sportimisse ja lisame esmaabi tunnid koolide õppekavadesse.
- 7** Kvaliteetne haridus ja huviharidus kõigile noortele.
- 8** Aitame säilitada elu väljaspool suuri keskusi – ei sulge väikekoole, arstipunkte ja raamatukogusid.
- 9** Toetame Tallinn-Pärnu maantee neljarealiseks ehitamist kiiremas korras.
- 10** Aitame luua uusi võimalusi kõrghariduse omandamiseks Pärnus.

Ekspert hindab

” Erakondade valimisprogrammide riigikaitse arendamise visioone võrreldes üllatab Reformierakonna konservatiivsus, Isamaa kasinus ja sotsiaaldemokraatide ambitsioon. Eesti 200 on aga langenud populismi kütke. Sotsiaaldemokraatide riigikaitse valimisprogramm on kõige teraviklikum ja ambitsioonikam.

Siin mängib ilmselt rolli ka SDE juhi Lauri Läänemetsa kaitseliitlase-kogemus.”

Julgeolekuekspert
Meelis Oidsalu

(Postimees 24.01.2023)

